

E r i n   K e l i

**GLEDAJ JE
KAKO PADA**

Preveo
Ivan Jovanović

■ Laguna ■

Naslov originala

Erin Kelly

WATCH HER FALL

Copyright © Erin Kelly 2021

Translation copyright © 2022 za srpsko izdanje, LAGUNA

Mojim ćerkama

*Balerina umire dvaput – prvi put kada prestane da igra,
i ta je prva smrt bolnija.*

Marta Grejam

PRELUDIJUM

Labudovo jezero, večna priča o ljubavi osuđenoj na propast, jedan je od najizvođenijih baleta na svetu: ruski balet iz devetnaestog veka, zasnovan na nemačkoj bajci.

Princ Zigfrid mora da odabere ženu. Na svoj dvadeset prvi rođendan on odlazi u lov pored jednog mesečinom obasjanog jezera, gde se jato belih labudica pretvara u mlade žene. Princ Zigfrid se na prvi pogled zaljubljuje u njihovu predvodnicu, princezu Odetu. Ona mu objašnjava da je to jezero nastalo od suza njene pokojne majke i da je njen očuh, zli volšebnik Fon Rotbart, začarao Odetu i njene prijateljice da danju žive na jezeru kao labudice. Odetu svoje ljudsko obličje može da poprimi samo ako joj muškarac koji nikada ranije nije voleo obeća da će je voleti zauvek.

Bela labudica.

Zigfrid poziva Odetu na bal, koji treba da se održi sutradan naveče na njegovom dvoru. Na balu se šest stranih princeza utrkuju koja će privući pažnju princa Zigfrida, dok on sve vreme po balskoj dvorani traži svoju voljenu Odetu. Fon Rotbart stiže sa svojom kćerkom Odilijom, odevenom u crno i prurušenom u Odetu.

Crna labudica.

Odilija i Zigfrid plešu zajedno; verujući da je ona zapravo Odeta, Zigfrid je prosi. Tek kada slučajno kroz prozor ugleda Odetu, on shvata da je prevaren – i da je svoju pravu ljubav osudio da zauvijek ostane labudica.

Sav skrhan, on juri do jezera, gde preklinje Odetu da mu oprosti, ali ona mu od jada umire u naručju i talasi ih oboje prekrivaju.

Balet je podeljen na crne činove – scene na dvoru, i bele činove – labudice pokraj jezera. Princ je na pozornici skoro sve vreme, ali publika dolazi kako bi videla labudice.

U prvim izvođenjima *Labudovog jezera* Odetu i Odiliju igrale su različite balerine. U današnje vreme obično ista igračica nosi obe uloge; na kraju krajeva, bela i crna labudica nikada se ne susreću. Njih dve se u istom trenutku vide samo nakratko na balu, kada se Odeta nazire kroz prozor i Zigfrid shvata da je pogrešio. Tu drugu Odetu može da igra bilo koja balerina građom slična glavnoj.

Zbog besprekorne baletske tehnike potrebne da bi se ovladalo koracima i emocionalnog raspona traženog da bi se igrala i devičanska Odeta i mračna, zavodljiva Odilija, ova teška dvostruka uloga najpoželjnija je u vaskolikoj baletskoj umetnosti.

Balerine bi ubile samo da je dobiju.

I ČIN

AVA

1

Bilo je devet ujutru a već trideset jedan stepen. London je treperio iza prljavog toplotnog zastora. Vremenska prognoza na radiju saopštila je da je toliko vrelo da se na usijanom pločniku može ispržiti jaje. Ava Kirilova je razmišljala o tome dok je vrelina iz pločnika progorevala kroz donove njenih cipela, ali njoj je zabranjeno da jede pržena jaja, a sve i da nije tako – ne bi umela da ih isprži.

Šetnja do posla uvek joj ublažava bolove od prethodnog dana, ali danas sunce prži toliko da nema nikakvog olakšanja. U pregibima laktova i kolena pecka je znoj. Crveni autobus pušta oblak dima od sagorevanja dizela kao da kija i crne kapljice se lepe za losion za sunčanje kojim su joj premazane ruke. Žudnja za tuširanjem u svojoj svlačionici obuzela ju je skoro istog trena kada je izašla iz stana što ga naziva domom, iako je njen pravi dom teatar i uvek će biti.

Teatar Londonskog ruskog baleta betonski je blok na kraju jedne avenije žednih platana. To je palata čarolije, rasadnik izvrsnosti, koji neupućenima izgleda kao višespratna garaža. Danas je njegova siva fasada ukrašena bojom: reč je o slici od koje Ava ubrzava korak, baš kao što joj i srce ubrzano kuca, sve

dok ne stane pred tri metra visok i dva metra širok plakat. Gleda kako se u odrazu njena ruka od sreće i neverice primiče ustima.

Napokon, pomislila je.

Preko vrha plakata prostire se crveni natpis LABUDOVO JEZERO; ispod njega je Ava glavom i bradom, veličanstvena u kostimu Odilije, lukave crne labudice u haljini i s krunom od sjaktavog crnog perja. Bila je obasjana tako da joj je koža izgledala neverovatno belo, a iza nje, obavijene oko nje, Lukine ruke sevale su kao uglačano drvo. Glave su im bile okrenute od kamere, ali tela su im bila izražajna koliko i lica: njena izvijena ramena odisala su prepređenim nagoveštajem; njegovo bedro zračilo je mladalačkom snagom. Ispod portreta su sićušnim slovima bili navedeni gradovi u kojima će gostovati narednih devet meseci, od leta 2018. do proleća 2019. To je ogroman poduhvat, običi će veći deo planete. Na pozornici će biti osamdeset igračica odjednom, u *Labudovom jezeru* većem, smelijem i *mračnijem* nego što je ijedno pre toga bilo. A preko celog gornjeg dela plakata protezalo se ime jedine osobe dovoljno sumanute i genijalne da pokuša da ga izvede u takvoj razmeri: NOVA PRODUKCIJA NIKOLAJA KIRILOVA. Balet-majstor nad balet-majstorima, osnivač trupe, vlasnik teatra: Nikolaj Kirilov za svoju publiku i svetsku štampu, Gospodin K za svoje igrače, Niki za nekoliko probranih prijatelja i tata Avi.

Čekao je cele njene karijere, što je za nju ceo njen život, da ona izraste za najveću ulogu. I sada su se isplatili svi desetočasovni radni dani, svaka iskrvavljena baletska patika, svako uskraćeno zadovoljstvo. Plakat je to ovaplotio onako kako najava, višemesečne probe i isprobavanja kostima nisu mogli. Avi se zavrtilo u glavi od veličine svega toga, a cela ulica se zaljuljala pod njom. *Moram da poštujem njegovu viziju*, pomislila je teturajući se kao da je silina tog očekivanja nekako tresnula u nju. Pružila je ruku i pridržala se za betonski zid kako ne bi pala. Bio je vreo kao ringla. Koža na njenom dlanu zabridela je kao da ju je zgrada žigosala.

Glavna vrata bila su otvorena, što znači da je bezbedno da Ava uđe u teatar na glavni ulaz. Posle deset sati publici je dozvoljen ulaz pa se ne isplati susretati se s obožavaocima jer će neumitno tražiti selfije, a nikada ne razumeju kada ona mora da odbije. Gurnula je teško staklo. U atrijumu – petnaest metara visokom, poput katedrale izliveno od materijala od koga se prave nadvožnjaci – jedva da je bilo nešto svežije nego na ulici. Teatar Nikija Kirilova nalazi se pet milja i čitav jedan svet daleko od pozlate i brokata veličanstvenih pozorišta Vest enda i u tome i jeste bila stvar. Kad se strgnu lusteri i nabori crvenog pliša, ostaje samo balet: *rad* u svojoj svojoj izazovnoj genijalnosti. Samo najposvećeniji baletomani dolaze na hodočašće u ovaj neugledni deo grada ispunjen poslovnim zgradama pravih linija, ali zato na to hodočašće dolaze iz celog sveta.

Na unutrašnjim zidovima visilo je još plakata za *Labudovo jezero*. Građevinci su bili unutra, pa su merili, kuckali i fotografisali. Dva muškarca s beležnicama pregledala su glasnu unutrašnju jedinicu klima-uređaja, instaliranog pre trideset godina i potpuno neprikladnog za ovaj vek pregrevanja. Ceo teatar se osavremenjuje: staklo, žice i cevi vade se i zamenjuju novima. Blistavi novi teatar biće verzija koju će ona naslediti jednog dana, zajedno s trupom i repertoarom. Nikijevo životno delo postaće njeno. Ona ima sreće – nikada neće biti izgnana iz sveta baleta – ali sledeća faza njene karijere označiće obistinjanje dve noćne more: njenog povlačenja s pozornice i očeve smrti. Na tu pomisao sada joj se oteo čudan zvuk, nalik na mjaukanje, što je privuklo pažnju jednog građevinca.

„Jesi li dobro, mila?“ Očito nije imao pojma ko je ona. Osetila je blago uzbuđenje zato što je anonimna u ovoj zgradi. Povratila se dovoljno da klimne glavom i da se uvežbano nasmeši.

Pet spratova u tom kompleksu bilo je povezano esherovskim sistemom betonskih stepeništa, balkona i galerija. Visoko iznad Avine glave tresnula su nevidljiva vrata i s galerije oko prvog sprata dopreše glasovi.

„Proključaću i crči ću. Zašto on uopšte hoće da dođemo ovako rano?“

Akustika u ovom atrijumu dobra je kao na pozornici, ali ko zna koja je balerina to rekla. Niki je svoje igračice dovodio sa svih strana sveta, pa je tako svima njima zajednički tanani naglasak koji na kraju razviju svi članovi trupe, bez obzira na to u kom su delu sveta proveli prvu polovinu svog detinjstva: standardni britanski izgovor engleskog jezika, s primesom evrotreša.

„Nije naše da postavljamo pitanja“, odgovorila je njena prijateljica, pa je resko uzdahnula. „Oh! Stigli su plakati.“ Njih dve su se nagnule preko ograde, bacajući elegantne siluete po podu. „Vidi je samo. Tako je prelepa. Izgleda *nestvarno*.“

Ava se povukla za jedan korak, pa se pribila uz stub smešći se sebi u bradu. Ako siđu niz glavno stepenište da se bolje zagledaju u plakate, sakriće se od njih, ali izgleda da im se više dopada da sude s visine.

„I to baš na vreme“, kazala je prva igračica, jasno naglašavajući te reči.

„Kako to misliš?“

Da, pomislila je Ava, kako je to mislila? Naravno, ona je sasvim svesna da je predmet ogovaranja, ali prava je retkost da može da čuje neke pojedinosti. Kičma joj je dobovala naspram hladnog betona.

„Pa, napunila je *trideset*.“ Igračica je tu reč namerno utišala, pa zastala na tren kako bi uživala u njenom odjeku. „Sada ili nikada, zar ne? Zar joj ovo nije početak kraja?“

Avi su se stopala trznula da kroči pred te devojkje. Jedna njena reč – jedan *pogled* – i gotovo je s njihovim karijerama. Ona je primabalerina i očeva naslednica. Međutim, bolesna potreba da čuje šta će dalje reći nije joj dala ni da mrdne.

„Kao da *ona* treba da brine zbog toga. Trajaće zauvek.“

Siluete su se povukle i vrata zaškripala na šarkama.

„Dušo, *nijedna* od nas ne traje daveka.“

Vrata su se zalupila uz tresak i devojke su nestale. Ava nikada neće saznati ko su zapravo bile, ali to i nije bitno. Sve one misle isto. Misle da je ona obezbeđena i sigurna. Misle da je sve lako kada jednom stigneš do vrha. Ne mogu da shvate da plesati na njenom nivou ne znači pošteđu od paranoje: ušivena ti je za pete neodvojivo kao senka.

Nemaju pojma kako je to nositi na svojim plećima teret cele predstave, breme *imena*, dok se u budućnosti pred tobom proteže samo odgovornost i svi su pogledi netremice, sve vreme uprti u tebe.

Drugi put tog jutra Ava Kirilova je izgubila ravnotežu zbog živaca. Pribila se još jače uz stub kao da će je on upiti, pa je zategla mišić trbuha, donjeg dela leđa, bokova i karlice kako bi se smirila. Ono što njima nije jasno – što nikome nije jasno – jeste da što više letiš, to dublje imaš da padneš.

2

Zvuci teatra odzvanjali su oko nje: bušilica negde u daljini dok su tehničari radili na pozornici; slabašna klavirska muzika iz studija i još slabije zveckanje escajga iz menze. Lift je zazvonio, vrata su se otvorila i izašla je jedna mlada balerina, vukući desnom rukom ogroman kofer. Levu ruku obavila je oko šušlave plastične vreće za smeće koja joj je zaklanjala lice i vidno polje: naletela je pravo na Avu, tako da se ona zavrtela na peti i skoro izgubila ravnotežu.

„Izvinite!“, kazala je Ava, kako bi devojci dala dozvolu da joj se izvini. Međutim, očekivano prestravljeno „Tako mi je *žao*, gospođice Kirilova“ nije usledilo; balerina jedva da je zastala na svom putu ka ulaznim vratima, pa ih je šutnula da se otvore i izašla na pločnik. Ava je bila toliko zgranuta tom povredom pravila lepog ponašanja i gubitkom vlasti nad sobom – što su dve vrline koje Niki ceni iznad svega – da joj je bio potreban trenutak da prepozna tu igračicu. Ne po imenu – na Nikijevo insistiranje, prošlo je dugo otkad je Ava znala po imenu sve članove trupe – već po ulozi. Bila je to mlađa solistkinja koju je Niki odabrao da igra Odetu na prozoru balske dvorane, u onom času kada se bela labudica pojavljuje da svom princu

pokaže kako ga je crna labudica obmanula. To je pre pojava a ne uloga, pola minuta srceparajućeg treperenja, ali za jednu mladu balerinu ipak velika stvar, pa zašto onda izgleda kao da ona odlazi?

Crni BMW skrenuo je do pločnika, zaustavio se pred dvostrukom crvenom linijom i jedan mladić, kojeg Ava nikada pre toga nije videla, iskočio je iz auta. Izgledao je kao da mu je skoro trideset godina i imao je čudno mekano telo koje ne igra, kome je odelo davalo strukturu. Dok je motor i dalje radio a sirene iza njega treštale kao besni orkestar, on je utovario u prtljažnik devojčin haotični prtljag, poljubio je u čelo i gipkim pokretom joj pomogao da sedne na suvozačko sedište, zastajući samo da ošine teatar zgađenim pogledom pre nego što se izgubio u gradskoj saobraćajnoj gužvi. Sve to nije potrajalo ni minut.

„Ovo je nezgodno“, začuo se glas pored nje, nikotinski hropac kao u nekog dvostrukog agenta iz špijunskih filmova. Raisa je imala naviku da se pojavi bešumno, klizeći po teatru kao na točkicama. *Tiha umetnost*, čula je Ava Nikija kako kaže, kao da je tu s njima.

Raisa je bila Avina učiteljica još otkad je bila devojčica, ali nikada joj nije bila majčinska figura.

„Šta to bi?“, upitala je Ava.

„Tvoj otac ju je otpustio“, odgovorila joj je Raisa. „Prekršila je pravilo.“

„Oh, za boga miloga“, kazala je Ava. „Zar je sada pravi trenutak za to?“ Nikijev pravilnik je dug i sasvim proizvoljan: balerine se kažnjavaju zbog sitnih prestupa koliko i zbog značajnog kršenja komplikovanih ugovora. Ove godine je do sada otpustio mlađeg igrača zbog toga što je imao pametni telefon – opsednut je mržnjom prema tim uređajima – a koliko prošle nedelje urlao je na jednu balerinu iz *corps de ballet** zato što je

---

* Baletski ansambl, stalni igrači baletske trupe koji nisu solisti, već igraju u grupnim scenama. (Prim. prev.)

doručkovala nešto što je kupila u *Kosti* preko puta teatra, a ne iz trupske menze. Unapred pripremljena hrana jede se samo na turnejama. „Ona je druga labudica! Zar on ne shvata da je svega tri nedelje do premijere!“

„Da, naravno da shvata!“, prasnula je Raisa. „Ali prekršila je veliko pravilo. *Trudna* je.“ Raisa je postavila venama pre-mrežene šake u oblik slova V preko svoje uzane karlice kako bi ilustrovala užasavanje od nošenja deteta. Njen je stav da jedna balerina treba da podari svoje telo baletu, skoro kao što bi neko zaveštao svoj leš medicini. Raisa se ponosi time što na vrhuncu svoje karijere pet godina nije imala menstruaciju. U današnje vreme bi te zbog toga oterali pravo kod lekara, ali Raisa je iz drugačije generacije. „*Trudna*“, ponovila je kada Ava nije reagovala.

„Ah“, odgovorila je Ava. „Onda dobro.“ Niki trudnoće svojih balerina, naročito kada su iz veze s „civilom“, doživljava kao lične uvrede. Njegovim balerinama dozvoljeno je da rađaju decu – štaviše, ohrabruje ih da mu tu decu dugih nogu i gipkih zglobova dovode kada napune trinaest godina – ali tek *nakon* što se povuku i izgube u predgrađima. One koje imaju sreće ostaju da rade kao pedagozi ili ih prebaci na neki posao iza pozornice, ali nijedna koja je zadržala bebu nikada se nije vratila u Londonski ruski balet kao izvođačica. One samo ćutke daju otkaz na kraju porodiljskog odsustva, sasvim svesne da je u trupi dovoljno teško i kada ti je Gospodin K naklonjen, a da je igranje u senci njegovog neodobravanja gore nego kada uopšte ne igraš.

Ako imaju sreće, primiće ih neka druga trupa, ali to je malo verovatno. Malo je Kirilovljevih balerina ikada prebeglo u rivalske trupe. Ljudi koji to posmatraju spolja misle da je Kirilovljeva obuka, u kojoj se naglašavaju dramatični produženi stavovi, previše ruska, previše staromodna, precizna i nerazumljiva savremenoj publici i da su balerine – od detinjstva zatvorene u ovom teatru kao u manastiru – previše neobične za preovlađujući baletski stil.

Ava zna pravu istinu: Niki svoje igračice uči svemu osim kompromisu. Nigde drugde nije dovoljno dobro. Njegov ruski balet je čist i precizan kao matematika. Kada njegove balerine zauzmu početni stav, peta skupljenih i prstiju okrenutih upolje, linija koju obrazuju njihove noge prava je kao znak za minus. U tome je privlačnost i izazov.

Dobro poznati teški bat koraka iza nje saopštio joj je da je Džek, fizioterapeut njihove trupe, sustigao Raisu. Metar osamdeset sedam u kroksicama, zajapureno lice iznad bele tunike koju stalno nosi.

„Niste je valjda otpustili?“, zaprepašćeno je upitao Raisu.

„Teško da može da *ostane*“, odgovorila je Raisa. „Dečko je useljava kod sebe. Upravo pakuje svoju sobu. Dali smo joj tromesečnu platu. Neće nas tužiti.“

„Ponekad priželjkujem da neka od njih *ipak* tuži“, rekao je Džek. Povukao je visoki okovratnik kao da pušta vrelinu nakupljenu ispod tunike da izvetri. „Možda bi to okončalo ovako prokleta loš tretman. Bogami, Raisa, ako još jedna devojka bude tek tako izbačena, idem i ja. Ovoga puta sam ozbiljan.“ Kao da je tek tada spazio Avu: uhvatio ju je za podlakticu i kazao: „Dobro jutro, draga“, pa se onda vratio u teretanu.

On neće dati otkaz i svi oni to dobro znaju. Džek je zadužen da leči igračka tela, ali on nezvanično služi kao savest čitave trupe. Bio je to jedini posao koji Niki rado prepušta nekom drugom.

„Ali ona je *trudna!*“, viknula je za njim Raisa, kao da je to kraj priče. Osvrnula se i na tren pogledala Avin ravan stomak pa kazala: „Makar ne moramo da brinemo za *tebe* s tim u vezi.“

Avi nije bilo jasno da li ona to hoće da kaže kako je Ava nepobediva zbog svog statusa ćerke Gospodina K ili zato što se nijedan muškarac koji poznaje Nikija ne usuđuje da joj priđe. Svetlost reflektora je blistavi kavez koji te ili čuva ili čini usamljenom, u zavisnosti od toga kako gledaš na to.

3

Pozornica, koja je koliko juče bila prazna, sada je zauzeta kosturom scenografije, unutrašnjošću palate u kojoj se u trećem činu *Labudovog jezera* održava bal. Te građevine od iverice ubrzo će biti obojene, ali ne u ton mermera carskih palata iz devetnaestog veka, već u boje trupe – jedine tri boje koje Niki dopušta da se vide na pozornici. Revolucionarna crvena, kao svadbena noć čista bela i oslepljujuća crna. Boje kosti, krvi i noći. Povremeno dopušta da se tu i tamo pojavi neki zlatni akcenat; na kraju krajeva, on je bogat čovek.

Niki je stajao u podnožju stepeništa i namršteno gledao naviše ka prozoru balske dvorane. Ava se lecnula kada ga je ugledala. On nije bio mlad ni kad je postao otac, ali sada kao da svakog dana stari celu godinu, artritis i osteoporoza zahvataju mu telo kao trulež, što su odložene posledice detinjstva koje je leti provodio igrajući u zatvorenom. Još nosi uniformu koju je usvojio na vrhuncu svoje slave, sedamdesetih godina prošlog veka, labavu polurolku i pantalone, što – ironično za igrača koji nadasve ceni preciznost – evocira bezoblične zvuke i oblike džez ere tridesetih godina. Međutim, ranije mu je odeća elegantno padala preko čvrstog trbuha, a sada visi s tela koje

ubrzano gubi masu. Njegova gusta srebrnasta kosa proredila se i za svega nekoliko meseci skoro potpuno pobelela. Štap na koji se on oslanja jeste elegantan – od lakiranog crnog drveta s drškom u obliku labuđe glave – ali ipak je štap za šetnju.

„Zdravo, tata“, kazala mu je ona vedro, iako se nije tako osećala. „Pozornica izgleda veličanstveno.“

Izraz njegovog lica smekšao se na zvuk njenog glasa. Pružio joj je slobodnu ruku i ona je skočila na binu. Podijum za igru dobrodošlicom je dočekaio svoju najbližaviju zvezdu.

„Odeti, draga moja.“ On svoje balerine uvek oslovljava imenima njihovih uloga nakon što su podeljene, čak i sopstvenu ćerku. „Kako tebe dopada palata?“ Nikijev ruski naglasak nije se ublažio tokom decenija i on zna da ignoriše pravila engleske gramatike, odbacujući reči koje ga usporavaju. Ava je mislila da bi, samo kad bi hteo, mogao da govori savršeno konstruisanim rečenicama i s izgovorom šekspirovskog glumca, ali gde bi tu bila tajanstvenost?

„Čula za moju drugu labudicu?“ Klimnuo je glavom ka praznom prozoru. „Koga sada nađem?“

„Mora da imamo rezervnu solistkinju?“

Odmahnuo je šakom kao da tera njen predlog od sebe. „Uloge *podeljene*. Vojnički precizno. Sve solistkinje već pokrili dve uloge.“

Uzdahnula je. Naravno da je sve bilo pripremljeno tako da su sve njegove igračiće zauzete u svakom trenutku i jedine rezerve se nalaze u *corps de ballet*, gde su balerine čije veličanstvene titule „umetnica trupe“ ne odgovaraju njihovom statusu obične pešadije. To je cena koju mora da plati jedna mala trupa ako hoće da priredi tako veliku produkciju. U tome je kockanje. On sebi nije ostavio skoro nimalo prostora za grešku. Nema mesta za bolest ili nesrećan slučaj. Nije ostavio prostora da njegove balerine budu ljudska bića. Nije (još) Avino da iznosi ikakve ideje, ali Raisa mu je to rekla, Felisiti i Džek su mu to rekli, a čak je i Bojko, koji mu uvek povlađuje, prekinuo naviku

koju ima celoga života i to istakao. Međutim, u Londonskom ruskom baletu ne vlada demokratija.

Politika podele uloga i logističke glavobolje jesu još dva razloga što se Avi ne žuri da okači svoje špic-patike o klin i da ih zameni rasporedima i tabelama.

„Samo nađi bilo koju da to odigra“, kazala mu je. „Makar bilo koju belu devojkju. To je samo dvadeset sekundi, a publika će svejedno gledati samo Odiliju i Zigfrida.“

Opet se smrknuo. „Ne naučio te ja ništa? *Ne* može bilo koja. Samo *najbolja*. Dvadeset jedan dan.“

„Dvadeset jedan dan je dugo“, odgovorila mu je, znajući da će imati utisak kao da je daleko duže. Raisa ume da potroši tri sata na to da uvežba balerinu kako da izvodi pokret koji traje pet sekundi. Koju god da ovoga puta istrgnu iz baletskog ansambla, čeka je tri nedelje ledenih kupki i bolnih mišića.

„Dosta pozornica“, razdraženo je rekao Niki, kao da je Ava kriva zbog toga što su uopšte tu. „Pijemo čaj u mojoj sobe.“

Iako ga je Ava držala za ruku, mrštio se pri svakom koraku. Hodao je kolebljivo; sasvim je lako zamisliti kako mu se kukovi mrve u prah.

„Oh, tata. Kad će više ta operacija.“

Dva dana nakon premijere *Labudovog jezera* Nikiju je zakažana dvostruka zamena kuka, pa nakon toga šestomesečni oporavak na nekom imanju u unutrašnjosti koje je kupio da bi se tamo povratio pod nadzorom Raise i prave vojske negovatelja.

„Nije ništa“, odgovorio je, ali se oslonio na nju dok ga je vodila iza scene. Trebalo je da pre godinu dana ode na tu operaciju. „Prvo *Labudovo jezero*“, kazao joj je kada je pokušala da ga namoli da je pomeri ranije. „Šta za igrač mali bol?“ Ali sada nije u malim bolovima. To je uticalo i na njegovu ličnost, a ne samo na njegovo telo, i ti su mu bolovi i inače kratak fitilj skratili na kapislu. Saradnja s Nikijem Kirilovom nije toliko hod po jajima koliko ples po ispucalom ledu. Nikad ne znaš kada će se pojaviti nova naprslina.

S mučnom sporošću kretali su se kroz topli i vlažni vazduh u hodniku. Ovo je njihov svet – ova zgrada. Niki je vlasnik svega toga, pošto je toliko vremena proveo u društvu vrlo imućnih pojedinaca da je sada na ivici da i sam postane jedan od njih. Bio je nadaren da prave ljude moli za prave stvari. Magnetizam po kojem je bio poznat na pozornici bio je jednako silovit i za trpezarijskim stolom ili, kada je neophodno, u prostoru između dva jastuka. Niki je dobro prošao kada je reč o nekretninama koje su mu dodeljene u zaostavštinama. Do pedesetog rođendana nakupio je dovoljno zgrada da izađe na crtu svakom londonskom velikom posedniku nekretnina, bio je vlasnik celog kompleksa svog teatra i uživao finansijsku slobodu o kojoj drugi balet-majstori mogu samo da sanjaju. Nije morao da juri grantove, bilo je malo sponzora kojima je morao da udovoljava, a oni koji su donirali činili su to razumejući da se ne mogu mešati u njegovu viziju. Nije bilo nikoga da zauzdava njegovu manijačku želju za savršenstvom. Raisa je bila tu da sprovodi njegova naređenja (u jednom trenutku smelosti, Luka je kazao da je ona Nikiju kao što je Gebels bio Hitleru). Džek je bio jedini glas suzdržanosti, ali on je obično kupio krhotine nakon što do štete dođe.

Sivi lavirint remetili su samo crveni protivpožarni aparati i znaci na kojima piše BEZ MOBILNIH TELEFONA. Njih ima daleko više iza pozornice nego u atrijumu. Niki smatra da su pametni telefoni kobna distrakcija, da podstiču pogrešnu vrstu narcizma. Kirilovljevi igrači imaju vezu s ogledalom, ne s ekranom. Jedino Niki kontroliše njihovu sliku u javnosti. Jadni oni igrači koji dopuste da im neautorizovana fotografija procuri u javni prostor!

Avina koža, koja kao da je sve vreme bila vlažna, orosila se novim slojem znoja. „Molim te, reci mi da trošiš *milion funti* na klimu.“

„Za tebe napravim Moskvu u januaru.“

„Tako je već bolje.“

„Sibir!“ Raširio je prste kao duh mraza. „*Ledenjice.*“

„Igraćemo u bundama“, uzvratila je ona.

Zakikotao se kao dete. „*Na koncu razmišljaš kao Ruskinja.*“

Njihov smeh je odjekivao betonskim hodnikom. U tom trenutku njih dvoje kao da su bili jedini u celoj zgradi. Kao da su dvoje igrača na sceni, toliko obuzetih svojim delom da jedva i primećuju publiku.

Liftovi iza pozornice bili su rezervisani za starije igrače i upravo i nije bilo šanse da Niki na ma kakav drugi način dospe do prvog sprata. Čelična vrata su se uz škripu zatvarala. Kad se lift jednom pokrene, usled lupnjave i tutnjave u nepravilnim razmacima bilo je onespokojavajuće lako zamisliti kako ostarela mašinerija lifta radi i kako se sasvim – moguće – kvvari. Ava je pokušavala da je ne poredi s očevim telom, ali to joj uopšte nije uspevalo. Kada se lift naglo zaustavio na prvom spratu, Nikiju se oteo bolan uzdah od jačine tog trzaja.

U hodniku je bilo dvanaest devojčica iz baletske škole, obučenih u crvene trenerke preko crnih trikoa. Te devojčice su pohađale prvu godinu i imale su dvanaest ili trinaest godina. *Treba mi devojčica do njenog trinaestog rođendana, voleo je da kaže Niki, i od nje napravim balerinu. Ona spava, jede, igra, uči i živi pod moj krov i ja nju stvorim.*

Ove devojke su naprosto bebe, još dovoljno mlade za plišane igračke i da plaču dozivajući svoje majke (Ava je naučila sebe najpre da ne razmišlja o toj reči uz ubod bola, a onda da o njoj ne razmišlja uopšte). Dugu kosu nisu nosile pokupljenu u tradicionalne baletske punđe, već kao što je i Ava često

nosi – u dugoj pletenici obmotanoj oko temena poput krune. Znala je da one pomažu jedne drugima u spavaonicama da tako upliću kosu, nevešto se bodući ukosnicama dok je ne nameste savršeno, što je inače najbolja moguća metafora za saradnju i nadmetanje balerina koje je Ava mogla da se seti. Čak i među najmlađim igračicama prijateljstva traže mnogo truda, opterećenog nadmetanjem i neurozama.

Uprkos svemu tome, sa nostalgijom se sećala vremena provedenog među njima, šest meseci privatnih šala i zabranjenih cigareta pre nego što je unapređena, a devojčice s kojima je delila svlačionicu bile primorane da je oslovljavaju sa *gospođice Kirilova*. Gledajući ove učenice, kojima sve tek predstoji, Ava nije mogla a da ne oseti trunčicu zavisti, a za njom nalet vrtočlavice koji je ponekad obuzme kada pomisli koliko je samo udaljena od ostatka trupe.

Kada su devojčice ugledale Nikija i Avu, zaustavile su se i spustile u duboki naklon, u skladu s pravilima baletske škole.

„Kak moja najmanja stvorenja?“, upitao je Niki.

Devojčice su svoje piskutavo horsko „Vrlodobrohvalavam-GospodineK“, uputile svojim patičicama.

„Dobro!“ Lupio je dlanom o dlan. „Danas igrate ekstra savršeno za mene, da?“

„Volela bih da ih ne zoveš tako“, kazala je Ava dok su devojčice jedna za drugom ulazile u studio.

„Ты мое лучшее творение“, odgovorio joj je on i smesta joj preveo: „Ti moja najbolja kreacija“, ali onda mu je pažnju privukla poslednja devojčica, viša od ostalih i dublje zašla u pubertet, jačih bedara i punijih grudi. „Ona dobija kukove“, kazao je glasom krvnika i Ava se zapitala da li je on to danas odstranio još jednu iz trupe.

Kome li je gore? Balerini kojoj su snovi srušeni pre četrnaestog rođendana? Ili balerini koja je sa njim petnaest godina a čija se karijera završava na ulici ispred teatra, s bebom u stomaku i baletskim patikama u kesi za smeće?